

СПІВТВОРЧИСТЬ НАУКОВОГО ТАНДЕМУ

В останнє десятиліття англійська мова поповнилася значною кількістю скорочень та аббревіатур. Серед скорочень є мовні одиниці, що представлені «урізаними» варіантами двох слів у словосполученні: pass-agg (passive and aggressiv) – «поводитись у пасивно-агресивній манері по відношенню до когось»; fab lab (fabrication laboratory) – «наукова лабораторія, яка оснащена сучасними цифровими технологіями для вдосконаленого вивчення технічних, природничих наук та мистецтва»; gran-lit (granny literature) – «художня література, що адресована літнім жінкам». Найбільш розповсюдженим скороченням не лише англійської, а й багатьох інших мов, починаючи з кінця 2019 року стала «напіваббревіатура» COVID-19 (Corona Virus Disease 2019) для позначення хвороби, яка викликана новим видом вірусу, що вперше був зафіксований серед людей у китайському місті Ухань і спричинив світову пандемію – спалах респіраторних захворювань із важкими наслідками. Пандемія знайшла своє відображення в низці лексичних і фразеологічних новоутворень. Зокрема, covexit (covid+exit) – «процес послаблення карантинних вимог під час пандемії коронавірусу», Covid era – «час, коли світ страждає від пандемії корона вірусу», long covid – «стан пацієнтів, які переохворіли ковідвірусом, однак все ще мають симптоми цієї хвороби».

Особливим чином нова лексика та фразеологія стосується суспільного життя, насамперед такої актуальної сфери сучасного соціуму як комунікація засобами модерної інформаційної техніки. Важливу характеристику першої чверті XXI століття відображає слово postmateriality, «постматеріальність», що позначає конкретний факт: XXI століття стало часом, коли для реєстрації звуку чи образу стають непридатними такі

прості матеріальні носії, як фотоплівка чи магнітна стрічка. У зв'язку з цим популярними стають вирази «the internet of everything» (комунікація, взаємодія між людьми, машинами, обмін інформацією з використанням системи об'єднаних технологічних пристроїв), «the internet of me» (система об'єктів з комп'ютерними приладами в них, які здатні поєднуватися, використовувати Інтернет і обмінюватися персональними даними про користувача), splinternet (прогнозований поділ Інтернету на багато частин у відповідності з національними та комерційними інтересами). Соціальні мережі представляють фактично новий вид комунікації і для багатьох мільйонів людей не тільки перетворилися на особливий віртуальний світ, а й стали особливими формами і розширеними можливостями спілкування за допомогою сучасних лінгвотехнологічних засобів.

Значну групу інновацій останнього десятиліття складають лексеми та фразеологічні одиниці, що співвідносяться з новими видами спорту, туризму, з фізичною культурою взагалі. В цих одиницях відображається популярність серед населення англійських країн нових видів та новітньої методики фізичних прав, фітнесу. Чимало група інновацій спричинена захопленням різними дієтами, новими стравами та технологіями в кулінарії. Цікавим є позначення цілої низки дієт, мета яких – позбавлення зайвої ваги чи перехід на корисну та безпечну для здоров'я їжу. Серед них: Cinderella diet – «дієта харчування, за якою людина споживає їжу тільки протягом дев'яти годин щоденно»; intermittent fasting – «дієта, при якій кілька днів на тиждень людина нічого не їсть, а в інші дні – харчується нормально». Навіть виникли новотвори food literacy, або «обізнаність людини щодо корисно-

го харчування» та demitarian – «людина, яка вдвічі скорочує свій м'ясний раціон».

Хоча сучасний стан розвитку людства іменують «постфеміністичним періодом», лінгвістичні інновації свідчать, що боротьба жінок не стільки «за свої права», скільки за своє місце в суспільстві, продовжується, про що свідчать окремі словотвори, як от, glass ceiling – «бар'єри, що стоять на шляху жінок і представників певних етнічних і соціальних груп у їх діловій кар'єрі», або glass wall – «бар'єри, на шляху прийняття жінок в робочий колектив». Жінки вимагають від уряду прийняття заходів, спрямованих на створення для них сприятливих умов для кар'єрного росту, забезпечення їм можливостей займати важливі посади в організаціях. Такі заходи позначаються телескопізмом womenomics, а жінок, які беруть активну участь у боротьбі за свої права, іменують новотвором shego.

Поповнюється лексика та фразеологія, які пов'язані з позначеннями та характеристиками поколінь людей. Перш за все, це стосується молодого покоління, особливості якого відображаються низкою образних фразеологічних поначень: generation scroll – «сучасна генерація людей, які практично нічого не читають, крім новин на комп'ютері та на мобільному телефоні», clipped wing generation – «генерація молодих людей, які не можуть бути незалежними від своїх батьків з економічних причин», switch and swipe generation – «молоде покоління, яке, вважається, зазнало набагато більше змін у житті порівняно з батьками, особливо стосовно роботи, життя, особистісних стосунків». Певну вагу приділено і старшому поколінню: grey tsunami – «значна кількість людей похилого віку у XXI столітті внаслідок зростання тривалості

життя», silver striver – «людина, яка продовжує працювати після досягнення пенсійного віку».

Чимало інноваційних словосполучень стосуються сучасних родинних відносин: Skype family – «родина, в якій один із батьків знаходиться за кордоном і спілкується з сім'єю через Скайп», lead parent – «той із батьків, який суттєвіше та сумлінніше виконує свої батьківські обов'язки, ретельніше піклується про дітей», deputy parent – «той із батьків, який абияк виконує свої батьківські обов'язки, недостатньо піклується про дітей».

У сфері виховання та освіти відбуваються зміни, спричинені новими підходами та методиками, що відобразилося у певних новотворах: flipped learning – «форма навчання, при якій учні та студенти знайомляться зі змістом завдання вдома, а класні заняття призначені для практичного закріплення та обговорення вивченого матеріалу», flexi schooling – «гнучка система освіти, при якій учень відвідує заняття в школі лише кілька днів на тиждень, а решту часу самостійно навчається вдома (як правило, за допомогою старших членів сім'ї)», free-range parenting – «метод виховання дітей з наданням їм свободи дій з метою формування у них самостійності та відповідальності», unschooling – «концепт і метод освіти, який передбачає, що діти і підлітки самі спрямовують своє навчання згідно з власними інтересами, а не з офіційно визначеної програми».

В загальному, інновації англійської мови останніх десятиріч відображають і підтверджують значні зміни практично в усіх сферах життя англійського соціуму, причому в таких інноваціях чітко проглядається акцент на вербалізації нових форм і засобів соціальної комунікації в умовах інформаційної революції.

ДУХОВНА КУЛЬТУРА – ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Побачив світ практичний посібник «Виховання духовності та культури дітей дошкільної та початкової освіти», який підготувала кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри мистецьких дисциплін і методики їх навчання Світлана Гуральна. Посібник рекомендовано до друку Вченою радою факультету соціально-педагогічної освіти Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Тараса Шевченка. Видання рецензували кандидат педагогічних наук, доцент Тернопільського НПУ імені Володимира Гнатюка Оксана Писарчук і науковці нашої академії – доктор педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти Ірина Онищук і кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри мистецьких дисциплін і методик їх навчання Ліна Ільчук. У книзі подано систематизовані в змістово-хронологічному порядку авторські сценарії свят для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку з охопленням усього календарного року. Видання адресоване педагогам музичного мистецтва, музичним керівникам дошкільних навчальних закладів, учителям початкових класів загальноосвітніх шкіл і викладачам гуманітарних факультетів закладів вищої педагогічної освіти.

Авторка посібника виходить із тієї тези, що мистецтво здатне через одухотворення докільця змінювати людину, формувати і розвивати її духовну культуру, збагачувати високими духовно-моральними та інтелектуальними якостями. Вона нагадує, що вже в античному світі педагоги знали про благотворну дію різних видів мистецтва на становлення та розвиток особистості, зокрема, вони вважали, що звуки і кольори здійснюють універсальний вплив на внутрішній стан людини: червоний колір – на життєву

енергетику, синій – на внутрішній спокій, жовтий – на життєву динаміку. Тож педагоги, спрямовуючи свою діяльність на організацію змістовного і продуктивного навчання та виховання дітей, звертаються до творчих, особливо ефективних

методів впливу на внутрішній світ дитини, які знаходять у мистецькій сфері. Адже сукупна дія музики, хореографії, драматичного і образотворчого мистецтва сприяє не тільки активному засвоєнню та закріпленню одержаних знань, умінь і навичок, а й утверджує духовність, формує здатність духовного сприйняття світу та усвідомлення себе у цьому світі.

У практичному посібнику подано вже апробовані в практиці навчально-виховної роботи в початкових класах загальноосвітніх шкіл і дошкільних закладах освіти сценарії різноманітних

свят. Всі сценарії містять театралізовано-ігрову, музичну і танцювальну компоненти; в них передбачено перелік і опис необхідних реквізитів, детально описані дії учасників свята, вимоги до їх образу та характеру, до їх театралізованої поведінки – все це допомагає відчуттю творчу глибину й образність, культурно-історичну специфіку і єдність із народними традиціями змісту і форм сучасного мистецтва, їх ролі в розширенні та поглибленні основ гуманітарних знань і духовного світосприйняття дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку. Авторка переконує, що досконалі картини барвистих дитячих свят додадуть натхнення та енергетики у творенні прекрасного традиційного у поєднанні з прекрасним сучасним заради успішного виховання гармонійно сформованої творчої особистості.

Посібник містить п'ятнадцять авторських сценаріїв театралізованих святкових дійств, приурочених традиційно визначним дням і етапам календарного року. Для Новорічних святкувань запропоновані сценарії «Новорічний карнавал» і «Новорічна пригода Сімки. Подорож у часі». Належна увага приділена традиційним релігійним святам українського народу, про що засвідчують сценарії «Різдво у господині», «Різдвяна казка», «Великдень», «Гайки на Великдень» і «Святий Миколай». Вшановують пори року і розповідають про їх особливості сценарії «Весняні фантазії», «Ой на Івана, ой на Купала», «Осінній ярмарок», «Осіннє свято з музичним акцентом». Використано мотиви відомих дитячих казок і творів дитячої літератури в розробках сценаріїв свят «Весняні пригоди Пітера Пена» і «Червона Шапочка». Господарсько-побутова тематика прозвучала в тематичному сценарії «Мандруємо на яр-

марок». І, звичайно, авторка посібника не могла обійти такої теми, як «Випускний у дитячому садку» («Випускний у ДНЗ»).

Слово про практичний посібник нашого молодого науковця-музикознавця, кандидата мистецтвознавства Світлани Гуральної сказав член Національної спілки журналістів України Богдан Плекан: «Духовність – через образність, народність, звичаєвість культури і через сучасність – саме до такого висновку я прийшов після опрацювання цього практичного посібника... Серед педагогів і тепер, як і завжди, не тільки точаться, а й буквально полум'яються гострі дискусії про принципи, основи і методи виховання особистості». Автор післяслова резонно визначає три суттєвих складових людської особистості: духовність, освіченість і культура. І серед них домінують називає духовність і культуру, бо, на його думку, ніякі знання та ні з яких галузей науки не здатні сформувати людську особистість, бо не мають того, що й «сьогодні для людства незбагненне – душі». Саме тому здійснювана комп'ютеризація розвитку дітей, незважаючи на окремі її позитиви, не може замінити і ніколи не замінить батьківсько-родинного та вчительського виховання дітей. У такому контексті, вважає автор післяслова, даний практичний посібник має особливе значення. Науковець-музикознавець вдало і творчо-адаптивно поєднала широкий аспект народної духовності з елементами християнської обрядовості та етики і кращих надбань національної та світової літератури для дітей. Згаданий посібник – оригінальна фахова робота з поєднанням етноукраїнського і зарубіжного елементів духовної культури, які авторка пропонує для комплексного використання у навчанні та вихованні дітей наймолодших вікових категорій.